

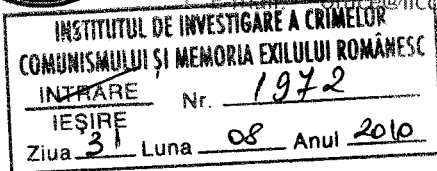
Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
Str. Alecu Russo, nr.13-19, et.5, ap.11, sector 2, București, 020 522

Telefon: +40 21 316 7565 / +40 21 316 7557

Fax: +40 21 316 7552

Web: www.crimelecomunismului.ro

E-mail: office@iccr.ro

Către

Institutul Român de Istorie Recentă

Domnului Director Liviu Tofan

Stimate Domnule Director,

Urmare a solicitării dumneavoastră din data de 16.08.2010, vă facem cunoscute următoarele:

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România a participat, împreună cu AFDPR București, la procesul de adoptare a Legii nr. 221/2009, în baza atribuțiilor legale cu care a fost investit prin H.G. nr. 1724/2005. Această implicare s-a concretizat prin formularea unor amendamente la PL nr. 400/2008, viitoarea Lege nr. 221/2009 și participarea efectivă la dezbaterile din cadrul Comisiei juridice, de disciplină și imunități din cadrul Camerei Deputaților.

Legea nr. 221/2009 reglementează în cuprinsul său două aspecte:

- pe de o parte, **constatarea** caracterului politic al condamnărilor, respectiv al măsurilor administrative; cererea în constatare poate fi introdusă și după decesul persoanei, de orice persoană fizică sau juridică interesată ori din oficiu, de către parchet; cererea este imprescriptibilă (art. 4). Din interpretarea acestor prevederi, rezultă că art. 4 face referire la o acțiune în constatarea existenței sau inexistenței unui drept, imprescriptibilă, justificată de interesul reabilitării morale a unei persoane care a suferit pe nedrept o condamnare sau, după caz, a fost supusă pe nedrept unei măsuri administrative cu caracter politic.
- pe de altă parte, **acordarea unor despăgubiri morale și materiale**, care se poate solicita în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a legii (art. 5); aceste dispoziții reglementează o acțiune în realizarea unui drept de creanță, prescriptibilă.

În consecință, Legea nr. 221/2009 nu prevede exclusiv măsuri reparatorii, iar, după împlinirea termenului de prescripție de 3 ani, vor rămâne în vigoare numai acele articole care vizează acțiunea în constatare.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
Str. Alecu Russo, nr.13-19, et.5, ap.11, sector 2, București, 020 522

Telefon: +40 21 316 7565 / +40 21 316 7557

Fax: +40 21 316 7552

Web: www.crimelecomunismului.ro

E-mail: office@iiccr.ro

Persoanele îndreptățite pot solicita instanței acordarea unor despăgubiri morale pentru prejudiciul suferit ca urmare a măsurii cu caracter politic aplicate de către responsabilii regimului comunist, în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989. Termenul de **condamnare**, menționat de lege, se referă la mai multe categorii de persecuții politice, așa cum reiese din interpretarea sistematică a actului normativ, interpretare care trebuie să fie în concordanță cu litera, dar și cu spiritul legii și anume:

- ✓ condamnările pentru faptele prevăzute la art. 1 alin. (2), lit. a – j; caracterul politic operează de drept, prin efectul legii, instanța constatându-l automat, fără a mai fi necesară administrarea de probe;
- ✓ condamnarea pentru orice alte fapte prevăzute de legea penală, dacă prin săvârșirea acestora s-a urmărit unul dintre scopurile prevăzute la art. 2 alin. (1) din OUG nr. 214/1999 privind acordarea calității de luptător în rezistența anticomunistă persoanelor condamnate pentru infracțiuni săvârșite din motive politice, persoanelor împotriva cărora au fost dispuse, din motive politice, măsuri administrative abuzive, precum și persoanelor care au participat la acțiuni de împotrivire cu arme și de răsturnare prin forță a regimului comunist instaurat în România, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 568/2001, cu modificările și completările ulterioare; caracterul politic trebuie constatat de către instanță, pe baza probelor administrate, nemaifiind *ope legis*;
- ✓ măsurile administrative luate de organele fostei miliții sau securității, având ca obiect dislocarea și stabilirea de domiciliu obligatoriu, internarea în unități și colonii de muncă, stabilirea de loc de muncă obligatoriu, dacă au fost întemeiate pe unul sau mai multe dintre actele normative enumerate la art. 3, lit. a – f; caracterul politic operează de drept, prin efectul legii, instanța constatându-l automat, fără a mai fi necesară administrarea de probe;
- ✓ alte măsuri administrative, pentru care instanța va constata caracterul politic pe baza probelor administrate.

În consecință, măsurile administrative - cu caracter politic *ope legis* ori constatat de către instanța de judecată - **sunt asimilate condamnărilor politice**, după cum reiese din interpretarea sistematică a articolelor de lege, precum și din titlul actului normativ.

Menționăm că unele instanțe nu au întâmpinat probleme în interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale. De exemplu, Tribunalul București, în dosarul nr. 44718/3/2009, a constatat că măsura administrativă a exmatriculării reclamantului SN din Institutul Politehnic București în anul 1960 a avut caracter politic. Obligă pârâtul, Statul Român reprezentat de Ministerul Finanțelor Publice, la plata către reclamant a sumei de 5000 euro cu titlu de daune morale.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
Str. Alecu Russo, nr.13-19, et.5, ap.11, sector 2, București, 020 522

Telefon: +40 21 316 7565 / +40 21 316 7557

Fax: +40 21 316 7552

Web: www.crimelecomunismului.ro

E-mail: office@iiccr.ro

Tribunalul Arad, în dosarul nr. 4937/108/2009, constată caracterul politic al măsurii administrative de deportare în fosta URSS a antecesorilor reclamantului I.R.. Obligă pârâtul Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice să plătească reclamantului suma de 180 000 euro și suma de 4250 lei cheltuieli de judecată.

Faptul că la stabilirea cuantumului despăgubirilor se va ține seama și de măsurile reparatorii deja acordate persoanelor în cauză în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările și completările ulterioare, și al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 214/1999, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 568/2001, cu modificările și completările ulterioare, nu este de natură a „închide dreptul la justiție al solicitantului”.

Până în prezent există, la nivelul întregii țări, un număr considerabil de cereri pe Legea 221/2009 soluționate în favoarea reclamantilor de către tribunale, ca instanțe de fond, într-un timp relativ scurt (2-3 termene, în medie 6 luni).

Menționăm, cu titlu de exemplu, dosare soluționate de:

Tribunalul Caraș Severin: dosar nr. 2184/115/2009 (obligă pârâtul - Statul Român - la plata sumei de 500 000 euro cu titlu de daune morale), dosar nr. 487/115/2009 (obligă pârâtul - Statul Român - la plata sumei de 250 000 euro cu titlu de daune morale);

Tribunalul Mehedinti: dosar nr. 8381/101/2009 (obligă pârâtul - Statul Român - la plata sumei de 700 000 euro cu titlu de daune morale);

Tribunalul Cluj: dosar nr. 4326/117/2009 (obligă pârâtul - Statul Român - la plata sumei de 100 000 euro cu titlu de daune morale);

Tribunalul București: dosar nr. 28077/3/2009 (obligă pârâtul - Statul Român - la plata sumei de 100 000 euro cu titlu de daune morale), dosar nr. 27553/3/2009 (obligă pârâtul - Statul Român - la plata sumei de 500 000 euro cu titlu de daune morale), dosar nr. 30608/3/2009 (obligă pârâtul - Statul Român - la plata sumei de 20 000 euro cu titlu de daune morale) etc.

„Dezdăunarea morală reală”, invocată în expunerea de motive, a persoanelor care au suferit condamnări penale sau măsuri administrative cu caracter politic nu poate fi realizată prin cuantificarea în lege a sumelor reprezentând daune morale. Aceasta reiese din însăși temeiul juridic al despăgubirilor morale. Oricât de subiectiv ar fi caracterul prejudiciului moral, decurgând din condamnarea pe nedrept, este unanim admis, atât în doctrina cât și în practica judiciară, că repararea acestuia trebuie să ofere victimei o satisfacție cu caracter compensatoriu, astfel încât dimensiunea reparației pentru suferința omenească să fie, dacă nu integrală, măcar pe cât posibil, suficientă și proporțională cu prejudiciul suferit.

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
Str. Alecu Russo, nr.13-19, et.5, ap.11, sector 2, București, 020 522

Telefon: +40 21 316 7565 / +40 21 316 7557

Fax: +40 21 316 7552

Web: www.crimelecomunismului.ro

E-mail: office@iiccr.ro

Exemplificăm, în continuare, cu extrase din motivarea diferitelor hotărâri pronunțate în cauze având ca obiect răspunderea delictuală ca temei al despăgubirilor morale:

Datorită naturii lor nepatrimoniale, o evaluare exactă, în bani, a daunelor morale nu este posibilă, întinderea despăgubirilor realizându-se prin apreciere, raportat la elementele de fapt.

Astfel, nu poate fi susținută ideea unui prejudiciu efectiv și a beneficiului nerealizat în cazul daunelor morale, unde prejudiciul se localizează la nivelul valorilor personalității umane, al suferințelor fizice și psihice.

În privința cuantumului despăgubirilor, s-a apreciat că în materia daunelor morale, principiul reparării integrale a prejudiciului nu poate avea decât un caracter aproximativ, având în vedere natura neeconomică a acestor daune, imposibil de echivalat bănește. În schimb, poate fi acordată victimei o indemnitate cu caracter compensatoriu, dar ceea ce trebuie evaluată în realitate, este despăgubirea care vine să compenseze prejudiciul, iar nu prejudiciul ca atare.

Pentru ca instanța să poată aplica aceste criterii, apare necesar ca cel ce pretinde daunele morale să producă un minimum de argumente și indicii din care să rezulte în ce măsură drepturile persoanele nepatrimoniale, ocrotite prin Constituție, i-au fost lezate prin arestarea nelegală și, pe cale de consecință, să se poată proceda la o evaluare a despăgubirilor ce urmează să compenseze prejudiciul. (ICCJ, Secția civilă și de proprietate intelectuală, decizia civilă nr. 1481 din 5 martie 2008)

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut constant că, în cazurile de violare a art. 5 paragraful I al Convenției, privind privarea nelegală de libertate, sunt întemeiate cererile de acordare a despăgubirilor bănești pentru prejudiciul produs victimei, material și moral, pe perioada detenției nelegale.

Arestarea nelegală a reclamantului a avut grave consecințe asupra acestuia, vătămându-i onoarea, creditul moral, poziția socială, criterii care definesc persoana umană și care, analizate și evaluate obiectiv, constituie fundamentul daunelor solicitate de reclamant.

La stabilirea cuantumului daunelor morale, ce constă generic în atingerea adusă valorilor ce definesc personalitatea umană, se au în vedere consecințele negative, suferite pe plan fizic și psihic; importanța valorilor morale lezate; măsura în care au fost vătămăte aceste valori, și intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării de către reclamant.

În această situație, stabilirea cuantumului despăgubirii acordate reclamantului pentru repararea daunelor morale, în lipsa unor criterii obiective, se face numai pe baza calității personale și profesionale a judecătorului cauzei, cu respectarea principiului proporționalității daunei cu despăgubirea acordată. (ICCJ, Secția civilă și de proprietate intelectuală, decizia civilă nr. 4505 din 3 iulie 2008)

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc
Str. Alecu Russo, nr.13-19, et.5, ap.11, sector 2, București, 020 522

Telefon: +40 21 316 7565 / +40 21 316 7557

Fax: +40 21 316 7552

Web: www.crimelecomunismului.ro

E-mail: office@iiccr.ro

Înalta Curte de Casație și Justiție stabilește, cu valoare de principiu, că aprecierea judecătorului privind evaluarea daunelor morale este subiectivă, dar criteriile care au stat la baza stabilirii cuantumului despăgubirilor sunt obiective și pot forma controlul instanței de recurs. Această soluție este în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia despăgubirile trebuie să prezinte un raport rezonabil de proporționalitate cu atingerea adusă reputației, având în vedere, totodată, gradul de lezare a valorilor sociale ocrotite, intensitatea și gravitatea atingerii adusă acestora.

Importantă este, așadar, aprecierea judecătorului asupra situației de fapt și probatoriul administrat în cauză, în raport de care se explică rațiunea instituirii daunelor morale. Legislația română nu recunoaște precedentului judiciar calitatea de izvor de drept, dar instanțele naționale își întemeiază de cele mai multe ori considerentele hotărârii pe decizii ale CEDO, care constituie izvor de drept, făcând parte din legislația internă odată cu ratificarea Convenției, în anul 1994.

De la intrarea în vigoare a Legii nr.221/2009, Institutul a primit un număr mai mare de memorii și petiții prin care se solicită eliberarea unor documente sau sesizarea instituțiilor abilitate, se cer informații cu privire la arestarea unor persoane odată cu instaurarea regimului comunist sau se solicită consiliere juridică privind demersurile întreprinse în fața instanțelor judecătorești, privind acordarea unor daune materiale și morale pentru încălcarea drepturilor omului în perioada regimului comunist.

În ceea ce privește aplicarea Legii 221/2009, la nivelul Institutului nostru nu s-au înregistrat probleme de ordin tehnic. În urma unui protocol încheiat cu Administrația Națională a Penitenciarelor în anul 2007, experții fostului IICCR au fotocopiat integral și au prelucrat fondul cu fișe matricole penale ale foștilor deținuți politici ai regimului comunist, așa cum au fost găsite în arhiva ANP. Începând cu anul 2007, Institutul a publicat on-line fișele matricole pentru aproximativ **50.000** de foști deținuți politici pentru a fi mai lesne accesate de cei interesați.

Cu stimă,

Ioan Stanomir

Președinte executiv

